

Grammatikundervisningens Vad?, Varför? och Hur?

Ann Boglind
Universitetslektor i svenskämnets didaktik
Ordförande i Svenskläraryrket

Är jeans singular eller plural?

Vad säger de nya kurs- och ämnesplanerna? Lgr 11 och Lgy 11?

- Lgr 11
- Syfte: Undervisningen i svenska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkliga förmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och olika syften.
- Centralt innehåll i åk 4-6: Språkets struktur med meningsbyggnad, huvudsatser, bisatser, stavningsregler, skiljetecken, ords böjningsformer och ordklasser. Textupbyggnad med hjälp av sambandsord.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Nya kurs- och ämnesplaner (forts.)

- Lgy 11
- Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling,
- Ämnets syfte: Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket, dess uppbyggnad och ursprung samt ge dem möjlighet att reflektera över olika typer av språklig variation. [- - -] Eleverna ska ges möjlighet att bygga upp en tillit till sin egen språkförmåga och tillägna sig de redskap som krävs för vardags- och samhällsliv.

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lgy 11 forts.

- Exempel på centralt innehåll i Svenska 1:
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera språk och språklig variation samt diskutera språkriktighet.

- Exempel på kunskapskrav i Svenska 2 100 poäng:
- Eleven kan med god precision utifrån språkexempel redogöra för hur olika typer av satser, fraser och ord i svenska språket är uppbyggda och samspelar med varandra i grammatiken.

www.gu.se

Fyra principer för skolans språkundervisning i modersmålet enl. Ulf Teleman (1991):

- 1. Eleven själv utvecklar sitt språk.
- 2. Språkanvändning i allvar och sanning driver alltid på språkutvecklingen.
- 3. Språklig medvetenhet och kunskap samt formell träning av isolerade språkliga faktorer är viktiga redskap men måste alltid vara underordnade språkanvändandet som inlärningsmetod.
- 4. Ingen pedagogik är bra om den stjälper elevens språkliga självförtroende.

Metoder för ett språkutvecklande arbete i skolan (enl. Mehlum 1995) – ett urval

• <u>Formella metoder</u>	• <u>Funktionella metoder.</u>
• Formella kunskaper mer ett mål än ett medel.	• Formella kunskaper mera medel än ett mål.
• Betoning på isolerade övningar.	• Betoning på heltexter.
• Rättning av fel.	• Problemanalys.
• Föga utrymme för språklig frihet och att pröva på egen hand.	• Större utrymme för att pröva, göra fel och upptäcka.
• Betoning på skolgrammatikens systematik och terminologi.	• Barnet har grammatik och språk i sina texter och får lära sig vilka funktioner olika språkdrag fyller.
• Läsning för sig och skrivande för sig.	• Läsning även för att lära sig skriva.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Man bör i grammatikstudier i skolan skilja mellan inläring och användning och betona användningen och så mycket som möjligt använda autentiskt språk vid språkstudiet!

Syftet med att studera språket bör vara att göra språket synligt för att därmed öka elevernas medvetenhet om vilken betydelse det har.

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Svedner (2010) menar att vi måste tänka om när det gäller grammatikundervisning:

Inläringen av termerna skall inte ha som mål etikettering utan förståelse av hur språket är uppbyggt.

Inläringen skall inte bara bestå av analys utan också vara kreativ.

Inläringen av termerna skall bygga på autentiska språkexempel, gärna ur elevernas egna texter.

De grammatiska termerna skall sedan de lärts in användas i arbetet med svenskämnets olika delar.

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

"Sommarräkning" av Sonja Åkesson

Björkar och aspar
och rönnar och ekar
och tallar och granar
och prästkragar och blåklockor
och hundlockor och hallonsnår
| - - |
och sprayolja och papiljotter
och solsnibbar och fläsksvålar
och plastthinkar och ljungtuvor

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

"Skolräkning" av elev i åk 9

Klotter och snus
bråk och bus
röda skåp och hungriga magar
mammans gullegrisar och skolans egna lagar
trappor upp och trappor ner
lärare och elever överallt man ser
gråa väggar och elever som skobbar
skrik och nå´n som mobbar
vilsekomna sjuor och trasiga skor
blåa jeans och gamla plantor som gror
osv.

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Är jeans singular eller plural?

Ett elevsvar: De är singular upptill och plural nertill!

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Mors – Olle – skogen

havet – stranden – fälten – ängarna – träden – blommorna – sida – solnedgången
– aftonen – lockar – världen – sorger - älskling - kyss

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

X spelar en betydelsefull x inom svensk x.
 X innehåller dagligen x om x.
 Ett x kan helt dominera x under vissa x.
 De flesta svenska x har åtminstone en x.
 Denne gör ingenting annat än skriver om x och x.
 Stora x har speciella x med flera anställda.
 Bara x,x,x,x, och x ges samma framskjutna x.
 Också de begåvas med x.

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Kriminaljournalistik x x x roll x x press. Tidningarna x x artiklar
 x brott. X brott x x x tidningssidorna x x perioder.
 X x x tidningar x x x polisreporter. X x x x x x brott x
 brottslingar. X tidningar x x polisredaktioner x x x.
 X sport, kultur, handel, politik, x utland x x x ställning.
 X x x x specialredaktioner.

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

En historia utan pronomen (Althoff & Nyberg 2003)

Artur tittar runtom åt olika håll. Arvid hämtar en portfölj.
Portföljen är Arvids. När Arvid hämtat portföljen går Arvid hem.
Arvids hustru är hemma och väntar på Arvid. Arvid kramar hustrun,
Hustrun kramar Arvid. Arvid säger att Arvid är lycklig. Arvids fru säger
Att Arvids fru är lycklig.

Arvid ser sig omkring. Han hämtar sin portfölj och går sedan hem till sin
väntande hustru. De kramar varandra och säger att de är lyckliga.

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Den pyromaniske mördaren (en idé efter Siv Strömquist)

- 1.H.D. Landru var fransman.
- 2.Landru var charmerande.
- 3.Han var liten till växten.
- 4.Han var blyg.
- 5.Han var bankkassör.
- 6.Han var förförare.
- 7.Landru mördade tio kvinnor.
- 8.De var änkor.
- 9.De var Landrus älskarinnor
- 10.De var rika.
11. - - -

www.gu.se